

Előszó

A csíki juhászattal és annak eszköztárának témakörével 2008 májusában kezdtem el foglalkozni. Elsőként a Csíki Székely Múzeum néprajzi gyűjteményében őrzött, faragott pásztorbotokat vizsgáltam. A gyűjteményben található 101 darab pásztorbotról leírást, valamint digitális fényképeket készítettem. Az adatok és fotók alapján kategorizáltam a pásztorbotokat. Fő célom a pásztorbotokon megjelenő, ékrovással, karcolással, domború faragással stb. készített minták vizsgálata volt. A leírás és digitalizálás mellett könyvtári kutatómunkát is folytattam, ennek során a pásztorbotokról, pásztorfaragásokról dokumentálódttam. Folytatva a munkát, 2009 februárjára elkészítettem a gyűjteményben található pásztorbotok részletes katalógusát. A katalógus készítésével párhuzamosan terepmunkát végeztem. Kutatási terepül Csíkmadarast választottam, egyrészt abból a megfontolásból, mivel előzetesen több témakörben ott végeztem kutatást, másrészt azért, mert célul tűztem ki egy, a Csíki Székely Múzeum néprajzi tárgygyűjteményében található, Csíkmadarásról származó pásztorbot készítőjének megkeresését. A terepmunka során interjút készítettem az említett bot faragójával, valamint megkerestem néhány olyan helyi lakost is, akik régen vagy mind a mai napig juhászattal foglalkoztak/foglalkoznak. További interjúkat olyan csíkszeredai fafaragókkal készítettem, akiknek a pásztorbotfaragás szintén tevékenységi körükhöz tartozik. Az ő megkeresésükkel az volt a szándékom, hogy láttatni tudjam, a faragott pásztorbot készítés a jelenkori népművészetnek is részét képezi. Az interjúk során elhangzott releváns gondolatokat a szakirodalommal egybevetve dolgozat formájában összegeztem.

A kolozsvári Hungarológiai Doktori Iskolában végzett tanulmányaim ideje alatt kutatásom – a fenti vizsgálatokra alapozva – továbbra is a juhászathoz kötődő tevékenységekre koncentrált. Figyelembe véve múlt és jelen viszonyát, arra terjedt ki a figyelmem, hogy egy bács a 20–21. században, a juhászaton belül milyen eltérő munkastratégiákat alkalmaz. Az általam végzett változásvizsgálat nagy hangsúlyt helyezett a pásztoréletemód eszköztárára is. Az eszközöket nem eredeti kontextusukból kiragadva, lajstromszerűen vonultattam fel, hanem figyelembe vettem a tárgyak „életútját”, a vizsgált személy, illetve család elbeszélésein át tárgyaltam azokat. Ez a módszer hozzájárult ahhoz, hogy tárgyakat birtokló személy (család) azokhoz való viszonyulása is hangsúlyt kapjon.

Doktori disszertációm néhány fejezetét, illetve alfejezetét a dolgozat megvédése előtti időszakban és a védést követően tudományos kötetekben, múzeumi évkönyvekben és tudománynépszerűsítő folyóiratokban publikáltam. E kötet anyaga a 2012 novemberében megvédett *A csíki juhászok életmódja és tárgyi kultúrája* című dolgozatom részben javított, kiegészített változata.

Hálával tartozom azoknak az egyetemi tanároknak és kutatóknak, akik disszertációm elkészülésének három éve alatt bátorítottak és hasznos szakmai tanácsokkal

láttak el. Köszönet illeti elsősorban témavezetőmet, Pozsony Ferencet, aki egyetemi tanulmányaim után is figyelemmel követte és támogatta pályafutásomat. Elsősorban ő ösztönzött arra, hogy a juhászat témakörében végezzek kutatásokat. A doktori képzés három éve alatt, főként a részdolgozatok védése idején a kolozsvári Magyar Néprajz és Antropológia Intézet tanárai, név szerint Czégényi Dóra, Gazda Klára, Keszeg Vilmos, Könczei Csilla, Szabó Árpád Töhötöm, Szikszai Mária, Tánzos Vilmos és Tötszegi Tekla is számos olyan javaslattal, tanáccsal szolgáltak, amelyeket megfogadtam és figyelembe vettem disszertációm megírásakor.

Azoknak a kutatóknak, egyetemi tanároknak is köszönettel tartozom, akik a 2011–2012-ben végzett budapesti könyvtári kutatómunkám idején tanácsokkal láttak el, közöttük említem Balázs György, Balogh Balázs, Mohay Tamás és Szilágyi Miklós nevét.

Doktori disszertációm nyilvános védésére készülve építő jellegű kritikákat fogalmaztak meg a védés opponensei: Bartha Elek, Tánzos Vilmos és Zsigmond Győző. Köszönöm, hogy észrevételeikkel, meglátásaikkal tovább segítették munkámat.

Hálámat fejezem ki a Csíki Székely Múzeum igazgatójának, Gyarmati Zsoltnak, aki 2009 és 2012 között megértéssel viszonyult intézményen kívüli kutatómunkámhoz. Köszönöm a csíkmadarasi adatközlők és közülük főként a Vánca család kutatásban, gyűjtésben nyújtott segítségét.

Köszönöm a Kriza János Néprajzi Társaság vezetőjének, Jakab Albert Zsoltnak, hogy vállalta e kötet kiadását, ugyancsak köszönet illeti P. Buzogány Árpádot a korrektúrában nyújtott segítségéért, és köszönöm az Erdély Öröksége Alapítványnak e könyv kiadásához nyújtott anyagi támogatását.

Végül, de nem utolsósorban köszönöm szerettem türelmét és folyamatos bátorítását. Az ő lelki támaszuk nagyban hozzájárult ahhoz, hogy doktori disszertációm elkészülhessen és néhány év után kötet formában is megjelenhessen.

Székelyudvarhely, 2018. május 18.

Salló Szilárd